

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าคิดเห็นเป็นอย่างไร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีความจำเป็นต้องกล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดหลักการเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย พร้อมทั้งการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสังเขปดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี

2.1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า "ประชาธิปไตย" มีความหมายที่กว้างขวาง ซึ่งมีนักการศึกษา นักรัฐศาสตร์ ให้ความหมายที่หลากหลายและคล้ายคลึงกันดังนี้

"ประชาธิปไตย" มาจากคำ 2 คำ คือ "ประชา+อธิปไตย"

"ประชา" หมายถึง ประชาชนหรือราษฎรซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศ

"อธิปไตย" หมายถึง อำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ

เมื่อนำเอาคำ 2 คำมารวมกันแล้ว "ประชาธิปไตย" จึงมีความหมายถึง การที่ประชาชนหรือพลเมืองของประเทศมีอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ หรืออำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชนนั่นเอง และในระบอบประชาธิปไตยนี้ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ จะต้องเป็นผู้ออกกฎหมายในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของตน เข้าไปทำหน้าที่แทนตนในสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่ผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกเข้าไป ก็จะทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล ซึ่งจะส่งผลให้รัฐบาลจะต้องดำเนินการปกครองและนำเอาการบริการต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนในทางที่จะเกิดประโยชน์ได้มากที่สุด ดังนั้นในระบอบการปกครองประชาธิปไตยนี้ ประชาชนจึงเป็นผู้มีอำนาจในการ

ปกครองอย่างแท้จริงหรือประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2517)

จากความหมายของประชาธิปไตยที่กล่าวมานี้ เป็นการมุ่งถึงวิถีชีวิตมนุษย์ในแบบของประชาธิปไตย เช่น ในกิจกรรมการเมืองที่ต้องการให้ประชาชนแต่ละคน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในการปกครองบ้านเมือง ในทางเศรษฐกิจก็มุ่งให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพการทางเศรษฐกิจ หรือมิฉะนั้นก็ให้บุคคลได้รับหลักประกันในการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจหรือได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือได้รับความยุติธรรมทางสังคม ไม่ต้องการให้มีการกีดกันระหว่างกลุ่ม ระหว่างชนชั้น หรือเกิดอภิสิทธิ์ชนในชาติ ส่วนในด้านวัฒนธรรมก็ได้มุ่งสร้างค่านิยมและแบบแผน ประเพณีที่ยึดถือ การประนีประนอม การใช้เหตุผล การยอมรับนับถือคุณค่า และศักดิ์ศรีของมนุษย์ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกันประกอบกิจการงานเพื่อส่วนรวม โดยไม่คิดที่จะกอบโกยผลประโยชน์เพื่อส่วนตัวฝ่ายเดียว การยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่ชอบธรรม เหมาะสมกับกาลสมัย ตลอดจนการดำรงชีวิตในลักษณะที่ยอมรับความสำคัญของบรรดาสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน (จรรณ สุภาพ, 2518)

กระมล ทองธรรมชาติ (2519) อธิบายว่า "ประชาธิปไตย" หรือ "Democracy" เป็นคำที่มาจากภาษากรีก 2 คำ รวมกันคือ Demos ซึ่งแปลว่า "ประชาชน" กับ Kratos ซึ่งแปลว่า อำนาจหรือการปกครองเมื่อรวมกัน 2 คำ มีความหมายว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรือการปกครอง

กมล สมวิเชียร (2520) ได้แบ่งประชาธิปไตยออกเป็น 2 ความหมาย คือ ประชาธิปไตยในความหมายที่แคบเป็นประชาธิปไตยที่เป็นระบบการเมือง (Political System) หรือรูปแบบการปกครอง (Form of Government) โดยมีรูปแบบของรัฐบาล รัฐธรรมนูญหรือการเลือกตั้ง

ประชาธิปไตยในความหมายที่กว้าง เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ภาพ และความเกี่ยวข้องระหว่างประชาชนในระดับต่าง ๆ กล่าวคือ เราอาจพูดได้ว่าเป็นเรื่องของประชาธิปไตยในระดับครอบครัว ระดับหมู่บ้าน ระดับที่ทำงาน ระดับชนชั้นขึ้นไปจนถึงระดับชาติและระดับโลกก็ได้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2530) ได้อธิบายถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หมายถึง การเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีของกันและกัน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยเหตุผล สันติวิธี มีใจกว้างพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจารณญาณยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเองและยอมรับความเสมอภาคในโอกาสของบุคคล และนักการศึกษาบางกลุ่ม กล่าวว่า ประชาธิปไตยมีต้นกำเนิดมาจากภาษากรีก ซึ่งมีความหมายดั้งเดิมว่า หมายถึง "การปกครองโดยชนหมู่มาก" หรือ "การปกครองโดยหมู่ชน" ส่วนความหมายของคำว่า "ประชาธิปไตย" ที่เกิดขึ้นในภายหลังนั้น หมายถึง ปรัชญาของสังคมมนุษย์หรือวิถีชีวิตที่ยึดถึงอุดมคติและหลักการบางประการที่กำหนดแบบแผนแห่งพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม ในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ปัจจุบันนี้หลายประเทศได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นระบอบที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเหล่านั้นยอมรับแม้กระทั่งประเทศคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ ในโลกก็หันมาใช้ระบบทุนนิยมกันมากขึ้น จนกระทั่งได้เกิดการล่มสลายในสหภาพโซเวียต เพราะระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นที่ต้องการของประชาชน (กระมล ทองธรรมชาติ, 2519) สรุปว่า ระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะเด่นอยู่คือการแข่งขันกันอย่างเสรีระหว่างกลุ่มหรือพรรคการเมืองต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนส่วนมากในประเทศ และเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการต่าง ๆ ของประเทศตามนโยบายที่กลุ่มหรือพรรคนั้นได้กล่าวไว้ล่วงหน้า

ชัยอนันต์ สมุทรวานิช (2523) กล่าวว่า ระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะเด่นบางประการที่แตกต่างไปจากการปกครองระบอบอื่นได้แก่การมีศรัทธาในสติปัญญาของมนุษย์และเชื่อในความสามารถของมนุษย์ที่จะใช้หลักการและเหตุผล ในการพิจารณาตัดสินปัญหาความเป็นอยู่ของมนุษย์ ความเชื่อในความสามารถและการมีเหตุผลของมนุษย์ซึ่งความเชื่อในความสามารถและการมีเหตุผลของมนุษย์นำไปสู่การสนับสนุนเสรีภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการรวบรวมกันเป็นสมาคม เสรีภาพในการนับถือศาสนา ฯลฯ ความเชื่อในความเสมอภาค (Equality) ของบุคคลในสังคม ที่ควรได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน จากการปฏิบัติงานของรัฐ จากกฎหมายต่าง ๆ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

สารเดช บัวศรี (2522) (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530) ได้อธิบายถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการปกครองหรือการเมือง

นั่นว่า การถืออำนาจเป็นของประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจ ให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชน และประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้ โดยการเลือกตั้งที่กำหนดวาระถือเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

สรุปได้ว่าประชาธิปไตย มิใช่แต่เพียงการมีรูปแบบการปกครองเท่านั้น ยังหมายถึง ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นแบบการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมอีกด้วย และจากคำกล่าวของนักรัฐศาสตร์ทั้งหลายเห็นว่าประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ถ้าคนส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณลักษณะสำคัญของนักประชาธิปไตยหรือ อีกนัยหนึ่งยังไม่มีบุคลิกภาพของนักประชาธิปไตย (Democratic Personality) สังคมนั้นจะปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ ถ้าจัดการปกครองตามระบอบนี้ก็จะพบแต่ความยุ่งยากสับสนและพบกับความล้มเหลวในที่สุด

2.1.2 หลักการของประชาธิปไตย

หลักการของประชาธิปไตยนั้นได้มีนักรัฐศาสตร์ และนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน โดยหลักการประชาธิปไตยมี 2 ลักษณะ คือ หลักการปกครองแบบประชาธิปไตยและหลักการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527)

2.1.2.1 หลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

สุขุม นวลสกุล, นภา ศิริกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ (2521) กล่าวถึง การปกครองตามแบบประชาธิปไตย ต้องมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) อำนาจอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศอยู่ที่ประชาชน
- 2) มีรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นหลักในการปกครอง
- 3) ลักษณะการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน
- 4) การเลือกผู้นำจะต้องเปิดโอกาสให้มีการเลือกอย่างเสรีโดยการรับสมัครเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้ปกครองประเทศด้วยตนเอง การเลือกตั้งต้องเป็นไปอย่างเสรี ไม่มีการบังคับจะต้องเป็นการลงคะแนนลับเพื่อป้องกันการใช้อิทธิพลให้ลงคะแนนตามความต้องการของผู้อื่น

5) การปกครองใช้หลักการยึดเสียงข้างมาก คือบุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะรัฐบาลนั้น จะต้องเป็นคณะบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากเสียงข้างมากของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ก็ตาม จะต้องเป็นไปตามความเห็นชอบของเสียงข้างมากแต่ก็ต้องเคารพและยอมรับฟังเสียงข้างน้อยด้วย

2.1.2.2 หลักการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย

หลักการสำคัญของดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตยนั้น ได้มีนักรัฐศาสตร์และนักการศึกษาได้ให้ความเห็นไว้หลายท่าน เช่น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2530) ได้ให้ความหมายว่าประชาธิปไตย คือ การยึดหลักความเสมอภาค ประชาชนมีความเท่าเทียมกันโดยกฎหมาย แม้จะต่างกันในเรื่อง เพศ ศิพพรณ ชนชั้นที่อยู่อาศัย ศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง แต่อาจถูกจำกัดสิทธิด้วยเหตุผลหรือเงื่อนไขบางประการ เช่น การเลือกตั้งทุกคนมีความเสมอภาค แต่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขบางประการได้แก่ การยังไม่บรรลุนิติภาวะ วิกลจริต อยู่ในสมณะเพศ เป็นต้น

จากบทบัญญัติ ข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human rights): 2526 กล่าวว่า "เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐและผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกได้โดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงของชาย หญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากัน และกระทำการลับ ด้วยวิธีการอื่นใดที่จะรับประกันให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้เป็นไปโดยเสรี"

สุรวิทย์ ไชยพงสาวลี (2525) ได้กล่าวว่า "ผู้คนในสังคมสมัยใหม่มีความคิดและความเชื่อในทางการเมืองว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด คำว่า "ประชาธิปไตย เป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน" นั้น จะเป็นความจริงได้ก็ต่อเมื่อทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ต้องมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นประชาธิปไตยดำรงอยู่ในสายเลือด โดยการให้ความเคารพในความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และการไม่ละเลยต่อข้อคิดเห็นของคนส่วนข้างน้อย พร้อมกันนั้นก็ต้องรู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่นและของตนเองด้วย ประชาธิปไตยเป็นระบบของความเชื่อในทางการเมือง เกี่ยวกับการส่งมอบอำนาจของประชาชนให้กับผู้แทน และการเลือกตั้งเป็นพิธีกรรมที่สำคัญเป็นหัวใจ

ของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยแท้จริง เพื่อให้ผู้แทนเหล่านั้นช่วยกันสร้างสรรค์ความฝันของประชาชนให้เป็นความจริง และผู้แทนก็ไม่ควรหลงลืมว่ามีแต่ประชาชนเท่านั้นที่มีสิทธิที่จะทวงอำนาจกลับคืนมา" การที่จะให้ประเทศชาติมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนในชาติจะต้องใช้ชีวิตประจำวัน ให้เป็นไปตามแบบแผนของประชาธิปไตยเสียก่อน กล่าวคือ ทุกคนจะต้องยอมรับเอาหลักการใหม่ ๆ ของประชาธิปไตยมาเป็นคตินำในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน หลักการใหม่ ๆ ของประชาธิปไตยก็คือ

- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- การยอมรับในเหตุผล
- การใช้เสียงข้างมากตัดสิน
- การประนีประนอม
- การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง
- การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

จิราวุธ พลมณี (2530) กล่าวถึง พฤติกรรมประชาธิปไตยว่า คือ ลักษณะการแสดงออกที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ได้แก่

1. คารวะธรรม คือ การให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และใจ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนและผู้อื่น
2. สามัคคีธรรม คือ การแบ่งปันกันร่วมงานกันและประสานงานกัน ตระหนักในความสามัคคีในหมู่คณะ มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวม โดยร่วมมือกันทำตามอัตราและประสานงานกันตามแผนที่ร่วมกันวางไว้
3. ปัญญาธรรม คือ การใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตด้วยวิธีการแห่งปัญญา และศีลธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ

สุโขทัยธรรมมาธิราช (2527) ได้เสนอแนวคิดเห็นว่า ประชาธิปไตยควรยึดหลักการสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทุกคนในสังคมควรได้รับการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม โดยคิดว่าสังคมก็คือของที่ตนเองมีส่วนเป็นเจ้าของด้วย มีความรับผิดชอบต่อสิทธิและหน้าที่โดยไม่ต้องใช้อำนาจการใด ๆ มาบังคับ และอธิบายว่า ประชาธิปไตยควรมีหลักการทำงานแบบประชาธิปไตย กล่าวคือในการทำงานใด ๆ ย่อมประกอบด้วยหัวหน้างานและผู้ร่วมงาน ซึ่งบุคคลทั้งสองฝ่ายนี้จะต้องทำงานประสานกัน หัวหน้างานต้อง

พยายามสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนการเคารพในเหตุผลและความยุติธรรม

กล่าวโดยสรุป หลักการประชาธิปไตยเป็นการดำเนินชีวิต โดยการอยู่ร่วมกันโดย ต้องคำนึงถึง ความมีเสรีภาพ ความเสมอภาค ความรับผิดชอบ ความมี เหตุผล ความมี ระเบียบวินัยและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.1.3 ลักษณะโครงสร้างของสังคมไทย

สังคมไทยมีโครงสร้างสำคัญที่ตั้งอยู่บนลักษณะที่เรียกว่า "อิสระตามสบาย" (Individual) ผสมกับ "ลักษณะที่ต้องมีลำดับฐานะในสังคม" (Hierarchical Structure) หรือลักษณะ "การเคารพอาวุโสแบบยอมรับอำนาจ" ลักษณะอิสระตามสบายนั้น แตกต่าง จากลักษณะของประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้า

นักสังคมวิทยา ชื่อ John E. Embree เรียกสังคมไทยว่า เป็นสังคมที่มี โครงสร้างแบบหลวม ๆ (Loosely Structure Social System) ได้กล่าวไว้ว่า "ยิ่ง อยู่อาศัยในประเทศไทยนานเท่าไร ยิ่งทำให้เห็นสภาพที่คนไทย มีลักษณะไม่เป็นระเบียบ ขาดวินัยและไม่มีความผูกพันกับการดำรงชีวิต" ลักษณะเช่นนี้ตรงข้ามกับญี่ปุ่น เพราะคนไทยขาด ความเรียบร้อยและไม่เป็นระเบียบตรงข้ามกับคนอเมริกัน เพราะคนไทยขาดความเคารพ ระเบียบราชการ เช่น กฎข้อบังคับและขาดความอดสาหะในการทำงานด้วย

ลิจิต ซีระเวคิน (2516) ได้กล่าวถึง ความแตกต่างระหว่างลัทธิอิสระ ตามสบายแบบไทยกับลัทธิอิสระตามสบายของประเทศจีน ที่มีลักษณะเป็นลัทธิอิสระตามสบาย แบบประชาธิปไตย งานแง่ลัทธิความเสมอภาคอภิสิทธิ์ในบางเรื่อง เช่น ความลับส่วนตัว แต่กลับมีลักษณะอิสระตามสบายแบบขาดความรับผิดชอบต่อสถาบันสังคม ซึ่งเป็นหน่วยส่วนรวม คือ มีลักษณะที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม แบบมุ่งแต่ความเป็นอิสระส่วนตัว แต่ขณะเดียวกัน สังคมไทยก็ประกอบไปด้วย การเคารพในอำนาจของระบบอาวุโส ลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้ คนไทยรวมกลุ่มเป็นองค์กรหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมไม่ติดหรือรวมกันได้มักจะแตกแยก ภายหลัง ลักษณะนี้เองสะท้อนให้เห็นความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทยได้อย่างหนึ่ง

2.1.4 ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

สภาพแวดล้อมทางด้านภูมิศาสตร์ของประเทศไทย เนื่องจากสภาพภูมิอากาศและการดำเนินชีวิตตั้งอยู่บนรากฐานของการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยให้คนไทยมีลักษณะอิสระตามสบายมากขึ้นอีก สภาพอากาศค่อนข้างร้อนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนไทย คือขาดความกระตือรือร้นซึ่งต่างจากคนที่อาศัยในเมืองอบอุ่นหรือหนาว อาชีพทางเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักส่วนใหญ่ของคนไทยเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต คนส่วนใหญ่จะปล่อยชีวิตไปตามสบาย ความสัมพันธ์ของหมู่บ้านมีสภาพกระจัดกระจาย ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท อยู่ในอัตราความแตกต่างสูงสนับสนุนให้แบบแผนชีวิตไม่ผูกพันกับภายนอก ซึ่งหมายถึง การขาดความผูกพันในเรื่องอุดมการณ์ของสังคม คือ ประเทศชาติ โดยส่วนรวมทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติต่อองค์กรของรัฐเป็นส่วนใหญ่เห็นตอน สภาพการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นลักษณะสบาย ๆ ของคนไทยที่มีบุคลิกภาพแบบอิสระตามสบาย อย่างขาดความรับผิดชอบเป็นแกนกลาง แต่ในขณะที่เดียวกันสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมเกษตร สมาชิกของสังคมจะมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด คนไทยจึงมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นพวกเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อาศัยในละแวกเดียวกัน ความรู้สึกรักพวกพ้องจะมีอยู่มาก ระบบพวกพ้องจึงมีแทรกอยู่ในทุกองค์การบริหาร ทั้งนี้เพราะค่านิยมดังกล่าวมีอยู่ในคนไทยส่วนมากทุกระดับชั้น แม้วิทยาการแผนใหม่จะเน้นถึงระบบคุณธรรมอย่างมากก็ตาม สังคมไทยมีลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มีโครงสร้างแบบจัดลำดับชั้นคนไทยมีลักษณะเคารพแบบถือ ตระหนักว่าตนเองอยู่ในสภาพใดของสังคม สังคมไทยจึงมีโครงสร้างเน้นอยู่กับสถานภาพ(Status)มากกว่าลักษณะเรื่อง ชั้น (Class) ในสังคม การติดต่อที่ เรียกว่า ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลนั้น คนไทยจึงใช้สถานภาพเป็นตัวกำหนดว่าตนควรปฏิบัติบทบาทใดและอย่างไร ประกอบกับสังคมไทยเป็นสังคมฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ต้องตีราคาตามลำดับชั้นแห่งฐานันดรภาพความเสมอภาคซึ่งเป็นสิ่งเลื่อนลอยทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ดังนั้นโครงสร้างสังคมและองค์การแบบลูกพี่ลูกน้องซึ่งงอกงามอยู่โดยทั่วไป โดยมีบุคลาธิษฐานเป็นหลักแทนหลักการและเหตุผล

นอกจากนี้ตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งของสังคมไทยที่มีพื้นฐานแบบอิสระตามสบาย คือ การใช้ภาษา เป็นการบ่งบอกสถานภาพของบุคคลได้อย่างชัดเจน เช่น ท่าน คุณ แก มึง เอ็ง เธอ ฯลฯ จะใช้แทนบุคคลฝ่ายตรงกันข้ามในสถานภาพทางสังคมที่ต่างกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสังคมไทยทั่วไปนั้นมีลักษณะอิสระตามสบาย ตามคำพังเพยที่ว่า "ทำอะไรตามใจคือไทยแท้"

ผสมกับระบบอาวุธ แม้ลักษณะทั้งสองจะคล้ายกับจัดแย้งอยู่ในตัว แต่ลักษณะทั้งสองก็เสมือน หัวใจของสังคมไทยทั้งคู่ ระบบอาวุธทำหน้าที่เมื่อมีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางสังคม แต่ขณะเดียวกันสังคมก็ยอมทนต่อความเป็นตัวของตัวเองแบบไทย ตราบใดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อกระเทือนต่อกันจนเกินไปและลักษณะทั้งสองนี้ ลักษณะใดจะปรากฏเด่นชัดมากกว่ากัน ขึ้นอยู่กับสภาพของอำนาจทางการเมืองของสังคมขณะนั้น เช่น เมื่อใดที่พลังอำนาจอ่อนแรงลงไป ความเป็นอิสระนิยมจะเข้ามาแทนที่และมีอิทธิพลเห็นได้ชัดเจน (ลิจิต ชีระเวคิน, 2516)

2.1.5 วัฒนธรรมการเมืองกับการพัฒนาการเมืองของไทย

หลังจากที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย และต้องประสบความล้มเหลวทางการเมืองอยู่เสมอปัญหาประการหนึ่ง เป็นเพราะ ความยังไม่พร้อมต่อระบบประชาธิปไตยของคนไทย อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมประเพณีทางสังคมของคนไทยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อระบบประชาธิปไตย เพราะคนไทยเคยชินกับระบบปกครองที่อำนาจทางการเมืองอยู่เหนือประชาชน หรือการยึดถือเอาตัวบุคคลมากกว่ายึดถือหลักการมาเป็นเวลาสืบต่อกันมาช้านาน การให้อำนาจทางการเมืองแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากแม้คนไทยจะพอใจแต่อิทธิพลของวัฒนธรรมที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการเมืองให้ก้าวหน้าสำหรับปัจเจกชนวัฒนธรรมประเพณีนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมือง และสำหรับส่วนรวมวัฒนธรรมทางการเมือง วางรากฐานโครงสร้างของสถาบันและองค์กรทางการเมืองอีกด้วย

พฤติกรรมทางการเมืองนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการเมืองอันเป็นรากฐานของสังคม มากกว่าที่จะมีผลกระทบจากระบบการเมือง กล่าวคือ พฤติกรรมทางการเมืองของสังคมใด จะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวกับแบบแผนวิถีชีวิตของคนในระบบการเมือง เช่น ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติต่าง ๆ มากกว่าส่วนประกอบในระบบการเมืองเช่น กฎหมาย รัฐธรรมนูญ ระเบียบบริหารสิ่งที่แบบแผนชีวิต ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ (Norm) ในการปฏิบัติทางการเมืองของคนในแต่ละสังคมนี้เอง ที่เป็นตัวกำหนดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในทางการเมือง และทำให้ระบบการเมืองของสังคมทั้งหลายแตกต่างกันไป ตัวกำหนดที่สำคัญเหล่านี้รวมเรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (Almond, 1956)

2.1.6 ประชาธิปไตยแบบไทย

เริ่มตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร ได้รับเอาอิทธิพลความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยจากสังคมตะวันตกโดยนำมาปลูกฝังในสังคมไทย ดร.ปรีดี พนมยงค์ กล่าวว่า ประชาธิปไตย คือ แบบการปกครองที่ถือปวงชนเป็นใหญ่ โดยให้ความสำคัญกับมติปวงชน หมายถึง มติของประชาชนโดยส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยชี้ว่า มติปวงชนนี้ได้จากการเลือกตั้งและรัฐบาลของปวงชน คือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งจะทำให้ประโยชน์ของราษฎร นอกจากนี้ยังเห็นว่าประชาธิปไตยจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน กล่าวคือ การเลือกตั้งเป็นหัวใจของการเป็นประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งมติปวงชน จากแนวคิดนี้ ดร.ปรีดี จึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับประเด็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เช่น วิธีการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญและรัฐสภา เป็นต้น (กนก วงศ์ตระหง่าน, 2527)

จากการศึกษาประชาธิปไตยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คนจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยไม่พอใจกับรัฐธรรมนูญ รัฐสภา พรรคการเมือง และการเลือกตั้งที่ผ่านมา เพราะไม่สามารถนำมาซึ่งประชาธิปไตยที่ดีในเมืองไทยได้ จึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขมาเรื่อย ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและวัฒนธรรมของคนไทย เพื่อแก้ไขจุดอ่อนและช่องโหว่ให้หายไปหรือน้อยลง ดังจะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตยในประเทศไทยไม่มั่นคงมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ รัฐบาลอยู่ไม่ครบวาระที่กำหนดทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพต้องเลือกตั้งรัฐบาลใหม่ จึงเป็นผลเสียต่อประเทศชาติอย่างมากมาย (วิภารัตน์ ดีอ่อน, 2536)

2.1.7 การเมืองไทยกับการเลือกตั้ง

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองใหม่จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงการพลัดเปลี่ยนหมุนเวียน การเข้าสู่อำนาจของคณะรัฐบาลชุดต่าง ๆ และด้วยวิธีการต่าง ๆ มากมาย กล่าวคือ (บทบรรณาธิการ วารสารก้านผู้ใหญ่บ้าน เรื่อง สารระนำรู้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2541)

1. เรามีคณะรัฐบาลที่ทำหน้าที่บริหารประเทศที่เรียกว่าคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน จำนวนมากถึง 51 ชุด แต่ละชุดมีอายุการทำงานค่อนข้างสั้น โดยเฉพาะในช่วง 2475-2500 คณะรัฐบาลบางชุดมีอายุไม่ถึง 2 เดือนเฉลี่ยไม่เกิน 1 ปี ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยเฉพาะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งสำหรับรัฐบาลที่ได้อำนาจรัฐด้วยการรัฐประหาร กลับมีเสถียรภาพทางการปกครองและบริหารค่อนข้างยาวนาน กล่าวคือ รัฐบาลชุดที่ 30 มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ พ.ศ. 2502-2506 ชุดที่ 31-33 มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ พ.ศ. 2506-2516 หลังเหตุการณ์ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา คณะรัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งก็มีอายุการบริหารประเทศค่อนข้างสั้น ไม่ครบเทอม รัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรี ที่มิได้มาจากการเลือกตั้งกลับบริหารราชการแผ่นดินได้มีประสิทธิภาพกว่า เช่น รัฐบาลชุดที่ 42 มีอายุระหว่างวันที่ 3 มกราคม 2523 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2526 โดยมี ฯพณฯ องคมนตรีและรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นนายกรัฐมนตรีต่ออีกในรัฐบาลชุดที่ 43 ระหว่างวันที่ 30 เมษายน 2526 ถึงวันที่ 29 กรกฎาคม 2529 และชุดที่ 44 ระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม 2529 ถึงวันที่ 29 เมษายน 2531 รวม 3 สมัย กว่า 8 ปี

2. มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายรัฐธรรมนูญใหม่ (ไม่รวมแก้ไขเพิ่มเติม) ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันรวมถึง 15 ฉบับ หากจะนับการแก้ไขเพิ่มเติมด้วยคงจะมากกว่า 25 ฉบับ เฉพาะเพียงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2534 ฉบับเดียวมีการแก้ไขเพิ่มเติมถึง 6 ครั้งแล้ว

3. มีการเลือกตั้งหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นแบบรวมเขต หรือแบบแบ่งเขตหรือแบบผสม ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันมีการเลือกตั้งทั่วไป จำนวน 21 ครั้ง ทุกครั้งต่างก็มีการกล่าวหาว่าใช้เงินซื้อเสียงกันมากมาย

การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของไทยในปัจจุบัน กำหนดให้ผู้มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในปีการเลือกตั้ง (1 มกราคม) ทุกคนจะได้รับสิทธิในการเลือกผู้แทนราษฎรตามกฎหมาย เพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้พัฒนา ไปสู่จุดหมายปลายทางของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ถึงแม้ว่าสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน จะยังคงสับสนไม่แน่นอน มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ การยุบสภา การแก้ไขรัฐธรรมนูญยังคงเป็นอุณหภูมิต่ำ

ที่สูงขึ้น จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางความคิด ความเข้าใจทางการเมือง เพื่อนำไปปฏิบัติที่เป็นจริงในสังคมต่อไป ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งนี้ ได้มีนักรัฐศาสตร์และนักการศึกษาได้ให้แนวคิดไว้หลายคน เช่น

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และอุดม พิริยสิงห์ (2526) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง พฤติกรรมการเมือง โดยสรุปว่า รัฐศาสตร์ไม่เพียงแต่สนใจศึกษาเฉพาะบุคคลสำคัญ ทางการเมืองเท่านั้นแต่ยังได้สนใจประชาชนธรรมดา ซึ่งเป็น "บุคคลที่ถูกลืม" อีกด้วย พฤติกรรมการเมืองได้กลายเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของความรู้ทาง รัฐศาสตร์ การศึกษาพฤติกรรมการเมืองเริ่มต้นตั้งแต่การศึกษานุคลิกภาพทางการเมืองอย่างหยั่งลึกไปจนถึง การศึกษาสำรวจ การศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งสำรวจเป็นการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งเน้นอิทธิพลของ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีต่อพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อิทธิพลของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการเมือง ตลอดจนอิทธิพลของความสำนึกของบุคคล ในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สุรวิทย์ ไชยพงสาวลี (2525) กล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนของตนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานทางมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย

บัญญัติสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 21 มีสาระและใจความสำคัญ ดังนี้

- (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลของประเทศตนจะเป็นไปโดยตรง หรือโดยผ่านทางผู้แทนซึ่งได้เลือกตั้งโดยอิสระ
- (2) ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศของตนโดยเสมอภาค
- (3) เจตจำนงของประชาชน จะต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลเจตจำนงนี้ต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา และอย่างแท้จริงซึ่งอาศัยการออกเสียงโดยทั่วไปและเสมอภาคและการลงคะแนนลับ หรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระเท่านั้นเองเดียวกัน

เกรียงศักดิ์ เจียวยิ่ง และวิไลวัจน์ กฤษณะภักดี (2527) การเลือกตั้ง (Election) เป็นประเด็นสำคัญของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของระบบการปกครอง ถ้า

ประชาชนจะปกครองกันเองตามระบอบประชาธิปไตยแล้วการเลือกตั้งโดยวิธีการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) ย่อมจะแสดงถึงการนำดุลยพินิจการใช้สิทธิของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หากมีแต่เพียงการใช้สิทธิออกเสียงเท่านั้น ประชาชนในท้องถิ่นถ้าประสงค์จะเข้าไปมีบทบาทในการปกครองตนเองยังทำได้ในลักษณะการเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้ง(Running for election)ได้อีกด้วย

สำหรับข้อสังเกตในการพิจารณาตัวบุคคลที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งจะตัดสินใจอย่างไรในการพิจารณาตัวบุคคลนั้นจากหน้าที่ของผู้แทนราษฎรข้างต้น ย่อมแสดงได้ว่าการเลือกตั้งสำคัญมากเพราะการที่เราจะกำหนดบทบาทหน้าที่หรือทำงานแทนเรานั้น เราต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติและความเหมาะสมหลาย ๆ ประการ (ในกรณีพิจารณาเลือกตั้งเป็นรายบุคคล) ดังจะขอเสนอข้อสังเกตในการพิจารณาบุคคลดังนี้ คือ (สุรวิทย์ ไชยพงสาวลี, 2525)

1. เป็นคนเสียสละ การเสียสละนี้ต้องเป็นการเสียสละที่แสดงให้เห็นด้วยใจจริง เช่น เป็นคนที่เสียสละช่วยงานของชุมชนมานานแล้ว ไม่เอาเสียสละเพื่อหวังผลประโยชน์บางอย่างในระยะใกล้ ๆ กับการเลือกตั้งเป็นต้น

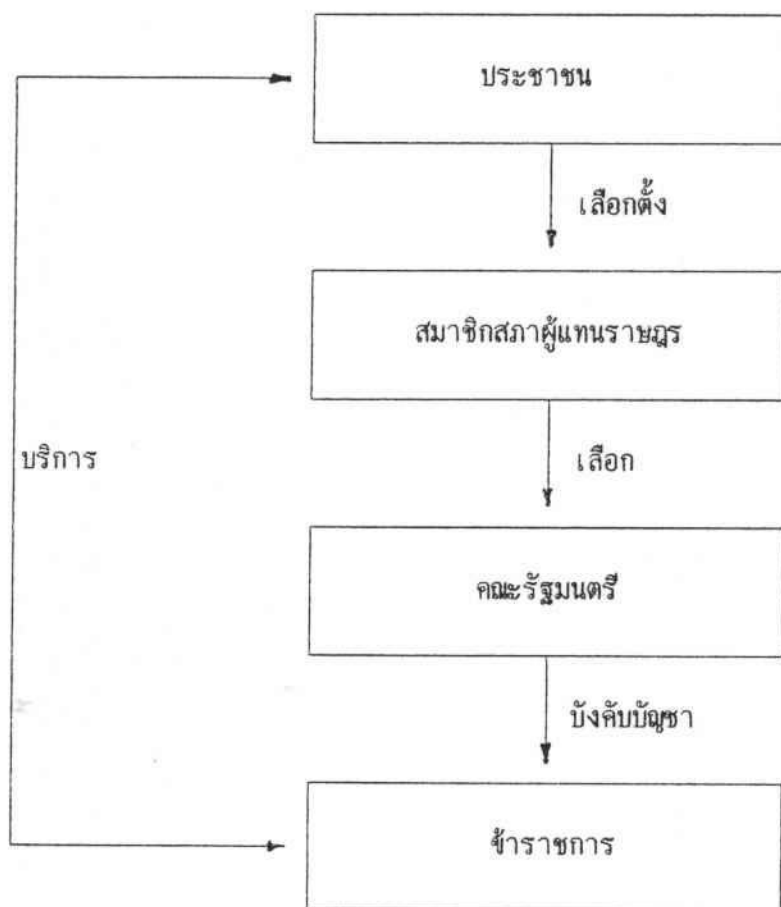
2. เป็นคนมีศีลธรรม คุณธรรมในที่นี้หมายถึงมีนิสัยมีจิตใจยึดมั่นในการที่จะกระทำ ความดี ไม่เป็นคนปลิ้นปล้อน ดลอบแฝงหรือชอบคดโกงเอาเปรียบผู้อื่น หรือประพฤติตนเป็นอันธพาลเป็นต้น

3. เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อสัตย์สุจริตนั้นเป็นสิ่งที่ดูได้ยากแต่เราอาจพิจารณาได้จากประวัติการทำงานของเขา หรือฐานะของเขาว่ารวบรวมมาได้อย่างไร ใช้วิธีการทรมานหาเกินอย่างซื่อสัตย์หรือไม่

4. เป็นคนมีความรู้ ผู้แทนที่เราเลือกนี้ จะต้องเข้าไปทำหน้าที่ไปตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ ฉะนั้นจะต้องมีความรู้พอสมควรเพราะถ้าเลือกคนไม่มีความรู้เข้าไปก็จะทำอะไรไม่เป็น ไม่มีประโยชน์

5. เป็นคนมีความสนใจในปัญหาของท้องถิ่นและบ้านเมือง ล้วนมีความรู้แต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ต้องมีความสนใจในข่าวสารความเคลื่อนไหว ปัญหาและกิจการของบ้านเมืองของท้องถิ่นด้วย เพราะจะได้รู้ปัญหาต่าง ๆ ดีพอที่จะเข้าไปเสนอให้รัฐสภาได้

6. เป็นคนมีแผนการหรือนโยบายในการแก้ปัญหาของประเทศ ผู้แทนที่ดีนั้นเมื่อมีความสนใจศึกษาปัญหาต่าง ๆ และมีความรู้ที่จะตัดสินใจปัญหานั้น ๆ ได้ก็ จะวางแผนออกมาเป็นแผนนโยบายต่าง ๆ ซึ่งเขาจะแถลงให้ราษฎรทราบในเวลาหาเสียง ฉะนั้นเราควรพิจารณานโยบาย ๆ ของเขานั้นมีความเป็นจริงแค่ไหน น่าเชื่อถือหรือไม่ และจะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ๆ หรือเปล่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่มีนโยบายแก้ปัญหาของประเทศนั้น เราไม่ควรเลือกโดยเด็ดขาด ดังภาพที่ 1 (สุรวทย์ ไชยพงศาวลี, 2535)

ภาพที่ 1 การเลือกตั้ง

สรุปได้ว่า ผู้แทนที่ดีควรจะต้องมีคุณสมบัติดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของราษฎรที่จะพิจารณาว่า ผู้สมัครคนใดมีคุณสมบัติที่ดีที่สุดการเลือกผู้แทนนั้น เราไม่ควรเลือกเพราะเราชอบคนนั้นคนนี้ แต่ควรเลือกเพราะคิดดูแล้วว่า คนคนนั้นเป็นคนที่ดีที่สุด เช่น ถ้าเราจะเลือกหมอแคนไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรคิดว่าเราจะเลือกเพราะชอบที่เขาเป่าแคนเก่งหรือเพราะเขาเป็นคนดี เข้าใจปัญหาของเราและมีความรู้ความสนใจในกิจการบ้านเมืองอย่าลืมว่า เราไม่ได้เลือกผู้แทนเข้าไปร้องเพลงเป่าแคน หรือหาเงินมาแจกเรา แต่เราเลือกเข้าไปวางแผนแก้ไขปัญหาของประเทศแก้ไขความอดอยากยากจนของราษฎร ถ้าเราเลือกเขาเพราะเขาแจกเงินเรา เขาก็ต้องเข้าไปโกงกิน เพื่อหาเงินมาแจกเราอีกในการเลือกตั้งคราวต่อ ๆ ไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง งานวิจัยที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยและอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ดังนี้

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ อุดม พิริยสิงห์ (2526) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น กรณี เขต 3" สรุปว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียง และอิทธิพลของความสำนึกเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง อิทธิพลของระบบราชการ ตลอดจนอิทธิพลของเทคนิคต่าง ๆ ของการบริหารการเลือกตั้ง มีผลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2526) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของประชาชนในเขตเมืองเชียงใหม่ 2526 โดยใช้ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democracy) ตามแนวความคิดของ จอห์น ล็อก กับโทมัส เจฟเฟอร์สัน (John Lock and Thomas Jefferson) ซึ่งเน้นถึงหลักเสรีภาพ ความเสมอภาคและอำนาจสูงสุด ในการปกครองมาจากประชาชน โดยมีการเลือกผู้แทนเข้าไป

บริหารประเทศตนเอง ประชาชนจึงไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังใช้ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) ตามแนวความคิดของ จอร์จ โฮแมนส์ (George Homans) และ ปีเตอร์ เบล่า (Peter Blau) ที่ถือว่า พฤติกรรมที่แสดงออกของประชาชนในสังคมมีแรงกระตุ้นมาจากความต้องการสนองตอบผลประโยชน์ทางรูปธรรมและความพึงพอใจอันเป็นนามธรรม ประชาชนไปเลือกตั้งก็เพื่อสนองตอบผลประโยชน์ที่ตนได้รับ หรือสนองตอบการยอมรับว่าตนเป็นผู้มีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคมควรได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตเมืองเชียงใหม่มีพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีประชาธิปไตยและทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ถม ทรัพย์คงเจริญ (2523) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนชนบทในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่าผู้มีอาชีพเกษตรกรรมกับผู้ที่มีอาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกรรม ในอำเภอคำเขื่อนแก้ว มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) ได้ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 เมษายน 2522 ผลการศึกษาสรุปว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ลงคะแนนเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งหรือเกิดจากความรู้สึกว่าตนเองมีอิทธิพล อำนาจหรือประสิทธิภาพทางการเมืองมากพอที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเรื่องของการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมือง รวมทั้งไปเพราะถูกชักจูงหรือเห็นว่าคนอื่นเขาไปก็ไปกับเขาด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของไทยไม่ตรงกับที่ปรากฏในระบบการเมืองของประเทศตะวันตกหลายลักษณะ คือ

ประการแรก ระดับเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้นไปไม่ได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากขึ้น

ประการที่สอง ผู้ที่ไปเลือกตั้งไปเพราะสาเหตุว่าเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองและเพราะถูกชักจูง จึงมีแนวโน้มเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบบถูกระดม (Mobilized Participation) มากกว่าที่จะเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง

ประการที่สาม ผู้ที่อยู่ในชนบทมีการศึกษาน้อย มีรายได้ก็น้อยมีโอกาสดูถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งมีการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีอายุอยู่ในวัยกลางคน

ประการที่สี่ ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ มีการศึกษาสูงและเพศชายมีแนวโน้มจะไปลงคะแนนเสียงโดยเลือกเป็นพรรคมากกว่าที่อยู่ชนบท

ประการที่ห้า ผู้ที่มีความรู้ลึกและทัศนคติในทางการเมือง ไม่มีผลต่อการไปลงคะแนนเสียงมากนัก

ประการที่หก ผู้ที่สนใจเรื่องการเมืองและการเลือกตั้งสูง มีแนวโน้มจะไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่สนใจในเรื่องนี้ต่ำ

จรรยา สุภาพ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526) ได้ศึกษาพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2526 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกว่าเป็นกิจของพลเมืองยิ่งกว่าการไปด้วยเหตุผลผลักดันนโยบายหรือความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ส่วนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงก็มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันและผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงซ้ำ ด้วยเหตุนี้ จึงง่ายต่อการถูกชักจูงและการให้สินจ้างรางวัล บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งได้แก่เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง สามี กำนัน ครู เจ้าหน้าที่ทางราชการที่เคารพนับถือส่วนผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเวลานานสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างมั่นใจ และมีเหตุผลเชิงการเมืองมากกว่า สินจ้างรางวัลมีอิทธิพลน้อยต่อการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มนี้ นอกจากนี้เงินและสิ่งของที่แจกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะมีอิทธิพลต่อผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ส่วนคนรุ่นใหม่และพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงนอกจากจะไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการแจกเงินและสิ่งของมากนักแล้ว ยังมีส่วนแสดงออกซึ่งการต่อต้านพฤติกรรมดังกล่าวนี้ด้วย

นอกจากนี้ จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ พ่องแผ้ว (2526) ได้ศึกษาแบบแผนพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีเลือกตั้งตำแหน่งว่าง ของ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2526 พบว่า ผู้ไปลงคะแนนเสียงส่วนมาก ไปลง คะแนนโดยถือว่าเป็นหน้าที่ยิ่งกว่าไปเพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือด้วย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกดังกล่าวไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างผู้มี ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน แต่ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำจะตัดสินใจ ในวันเลือกตั้ง ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะตัดสินใจไว้ก่อนวันเลือกตั้ง และไม่ เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนั้นโดยง่าย การไปลงคะแนนเสียงของผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและ สังคมต่ำจึงมีลักษณะถูกระดมยิ่งกว่าการไปด้วยความสำนึกของตนเอง

จากที่ได้ศึกษาเอกสารมาในบทนี้พอจะสรุปได้ว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้งนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการลง คะแนนเสียงอยู่ตลอดเวลา เพราะการเมืองการเลือกตั้งไม่หยุดนิ่ง ได้มีการแก้ไขปรับปรุง ตามแนวโน้มความต้องการของสังคม และกระแสความต้องการของประชาชนในแต่ละครั้ง ที่มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไป ประชาชนเริ่มเข้าใจการปกครองมากขึ้นเรื่อย ๆ รู้จักใช้สิทธิ หน้าที่ของตนในเชิงประชาธิปไตย เริ่มรู้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตนว่า จะไปทำหน้าที่อะไรแทนตนบ้างในสภา มีคุณสมบัติต่อ ตนเองต่อสังคม ต่อประเทศชาติอย่างไร จึงเป็นสาเหตุใหญ่ให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว ให้ความสนใจต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าการเลือกตั้งตัวแทนในระดับอื่น ๆ เพราะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ไปบริหารระดับประเทศมีหน้าที่กำหนดนโยบายต่าง ๆ เป็น ผู้ถืออำนาจแห่งรัฐ ขณะเดียวกันประชาชนโดยทั่วไปก็มีเจตคติที่ดีต่อระบบการปกครองนี้ โดยรู้จักเคารพในเสียงข้างมากและฟังความคิดเห็นของเสียงข้างน้อยด้วย ยอมรับอำนาจ ที่เข้ามาปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งโดยเสรีและบริสุทธิ์ยุติธรรมเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในระบบประชาธิปไตย สังคมไทยก็กำลังเดินทางไปยังจุดนั้นโดยอยู่ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตามการพัฒนาทางด้าน การเมืองของไทย คนไทยเริ่มสนใจการเมืองมากขึ้นในทุกกลุ่มอาชีพ เพราะสังคมโลก ปัจจุบัน ที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นยุคข้อมูลข่าวสารสามารถรอบรู้

เรื่องราวต่าง ๆ ได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว โดยผ่านการเลือกสรรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ โดยผ่านระบบดาวเทียม หรือเครือข่าย จึงทำให้การเลือกตั้งในแต่ละคราวมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลา